

KÖY BASINI
" Basında Köy Ve Köyün Yeri"
" Basında Köylü İmajı Ve Basın Köylere Ne Verdi?"

Yasin DİLEK
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
İletişim Fakültesi
Gazetecilik Bölümü II.Sınıf Öğrencisi

"Köylü Milletın Efendisidir."

Mustafa Kemal Atatürk'ün bu sözü ile vitrine çıkartılmıştı köylü. Köylü milletin efendisiydi; çünkü Türkiye Cumhuriyeti'nin 1930'lu yıllarda, nüfusunun çok büyük bir bölümü -%60 civarı- köylerde yaşıyordu.

Sanayi toplumuna daha uzun yıllar vardı. Ama 1950'li yıllarda Marshall Yardımları ile (Maraşal Yardım), Marshall'in traktörlerine yenik düşen köylüler , evlerini , barklarını bırakıp "şeherin" yolunu tuttular, Köyden kente nüfusun %20 si kaymıştı, Eski kentliler ile yeni kentlilerin birbirine kaynaşmaları ile bir karmaşa çıkmış ve "Arabesk Toplum Manzaraları" Türkiye'nin yeni bunalımının doruğu olmuştu. Daha sonra bu bunalım ;lahmacun ve hamburgerin dönüşmüş, müzikte, giyimde, kuşamda "smokin ve uzun don" manzaraları oluşmuştu.

Türkiye'nin yeni kimliği ortaya çıkmıştı.

Evet, köylüde köyünde koyunu, danası, toprağı ile uğraşiyor ve bu arada "Enformasyon Devrimi" gerçekleşiyordu, 1970'li yıllarda, tek kanallı siyah beyaz dostumuz televizyon Türkiye'ye giriyor ve "Enformasyon Devrimi"nin basamağını teşkil ediyordu. Televizyonun gün geçtikçe artan hegemonyası kısa sürede köylerimize kadar yayılıyor, akşam davardan, tarladan dönen "milletin efendileri", "Kaynanalar " ve "Dallas" dizisini izlemek için

televizyonun başına oturuyorlardı. Televizyonu olmayanlar da, sık sık komşu ziyaretlerine gidiyor , köyün dedikodusu kendisini "Suellen ve Ceyar'ın" dedikodularına bırakıyordu.

Sabah saatlerinde , TRT 'nin Ankara Radyosu'ndaki o meşhur sinyal müziği de artık eski itibarını yitirmiş ve radyolar köy muhtarlarının odalarına hapsedilmişti.

Köy imamlarına da gün doğmuştu. Zira, vaazlarda, televizyona çatıyorlar, "Zinanın artışı" da Dallas'a ve Flamingo yoluna bağlamışlardı. Ve kara kutunun önlenemez yükselişi devam etti. Sadece Türkiye'de değil , Afrika'da ilkel bir yerli kabile , olağan göçlerini Dallas dizisinin son bölümünü kaçırmamak için onbeş gün erteleyebiliyordu. Türkiye'de ve özellikle köylerde de aynı manzaralar yaşıyordu.

Kara Kutu'dan Renkli Kutu'ya gidiş "çağ atlama " olarak adlandırılıyordu Türkiye'de. Ve birgün geldi kanallar çoğaldı. "Star 1" ile başlayan yeni bir medya kısa bir süre sonra köye giriyor ve "Demokratik dünyanın, rekabete dayalı iletişim araçları" kırsal bölgelere kadar da ulaşıyordu. Elektriğin, köylere gitmesi ile bu devrim köklü bir güç kazanıyordu.

Evet, bir masal bu. Türk köylüsünün masalı. Aslında, konuyu köylü şehirli bazında incelemenin yanlış olacağı düşüncesinde idim. Fakat, hala nüfusun %36'sının köylerde yaşadığı bir ülkede , "basında köylü imajı ve basın köylere ne verdi? Köye yönelik ne gibi yayınlar yapıldı?" konularının bugüne dek incelenmeyişi bu alanda büyük bir eksiklik olduğu kanaatini oluşturdu. Türkiye insanı ve özellikle kırsal kesimin, kolay iletişim olan görsel medya ile tanışması ne getir mişti iletişim dünyasına?

Bu arada gazetelerin masalına da bakmak gerekiyor.

Bu arada gazeteler , kısır döngülerini sürdürüyor ve belli başlı merkezlerde tekelleşmeler olurken , ihtilallerin etkisi ile de , gazetecilik "Bulvar gazeteciliğine" doğru ilerliyordu. Televizyon ise , gazete satışlarına büyük bir darbe irdirmiş , teknoloji yenilemesine ve 60 milyon nüfusa rağmen gazete satışları 3 milyonu aşamıyordu.

Ve Lotarya. Helikopterden şans kolyesine, iskambil kağıdından, Kur'an Tefsirine, arabalar, televizyonlar gazete tirajını pek olumlu bir şekilde etkileyemiyordu.

Konumuz, köy ve kırsal kesim olduğu için tekrar köye dönüyoruz. Televizyon, bu kadar rahat bir şekilde köye girerken , gazeteler ise köyden ve köylüden uzaklaşıyordu. Türkiye'de köyde çıkan ve köylere dağıtılan bir gazete de hiç olmadı.

1940'lı yıllarda ilk olarak "Ulus Gazetesi", "Karagöz" eki ile köylere ulaşmaya çalıştı. "Karagöz" de, haberler basite indirgenmiş , Türkiye ve dünyanın önemli gelişmeleri , ünlü gölge ustaları Hacivat ve Karagöz'ün ağzı ile hedef kitle olan "çarıklı erkana" aktarılmaya çalışılmıştı.

Ulus gazetesinin bu eki ile ilgili anılarını anlatan, Ulus'un eski genel yayın yönetmeni ve daha sonra birçok yabancı basın kuruluşunda çalışmış , basın konseyi eski genel sekreteri Seyfettin Turan, o günleri şöyle anlatıyordu: "Köye yönelik gazetecilik, benim hafızalarımda 'Karagöz' ile canlanıyor. Ben, Bursa'nın Karacabey ilçesinde doğdum. Karacabey pazarında , yoğurt ve patates satıcılarının yanında Ulus'un Karagöz'ü satılır ve o günlerin mekteplileri olarak biz büyük bir ilgi gösterirdik. Daha sonra "Muhtar Dayı", "Saban" gibi gazeteler çıktı. Bu gazetelerin imajı , 1940'lı yıllarındaki köy enstitüleri fikrini sabitleştirmek ve güçlendirmektir. Ama fazla uzun sürmedi. O yıllardan sonra bu konuda çok ciddi bir çalışma da olmadı ." diyordu.

Gerçekten de Türk basın tarihinde , köye yönelik ciddi bir çalışma yapılamamış ve kolay iletişimin temeli olan televizyonun o sihirli dünyasına köylüler yalnız başlarına bırakılmışlardı.

1990 yılında, Eskişehir merkezinde bir köy gazetesi çıkartmayı kafalarına koyan Şaban Kızıldağ ve arkadaşları , bu işini zorlu , dikenli, sarp kayalıklardan geçtikten sonra başarılı olacaklarını biliyorlardı. Onlar, "milletin efendileri " olan köylülerin basındaki imajını ve basının köye ne verip vermediğini biliyorlardı. Ve temel felsefeleri de şuydu: "Sahipsiz kalmış bir kitleye , yıllar sonra sahip çıkmak ve en az tüketilen maddenin kağıt olduğu bu ülkede , köylere gazete ulaştırmak ve okutmak Haliç'te balık tutmaya benziyor." diyorlardı. Şaban Kızıldağ ve arkadaşları 1991 yılının başında Eskişehir merkezli , Kütahya, Afyon, Bilecik illerine yayın yapmayı planlıyan bir gazete kuruyorlar: "Köye Haber" adlı gazete 15 günlük yayın periodu ile giriyor basın piyasasına . Şekil olarak Cumhuriyet gazetesinin mizampajını yansıtan gazete ile 2600 köye girmeyi başaran "Köye Haber" 'in ilk yazısı şöyle idi:

Orda bir köy var uzakta

Gitmesek de gelmesek de
O köy bizim köyümüzdür

BİZ O KÖYE GİDECEĞİZ...

Muhtarlar, imamlar, öğretmenler ve köy ihtiyar heyetlerini , fikir önderi olarak ilan eden gazete ilk sayısında muhtarlara sesleniyor:

"Her türlü sorununuzu bize yazın .
Köylerimizi el birliği ile kalkındıralım."

P.K 118 .....

Ve ücretsiz gönderiyorlar "Köye Haberi " i. Fıatı 2000 TL . İki ay boyunca gönderiliyor gazete.

Hem gazete gönderiliyor hem de köylere gidiliyor. Sonuçta , hala bir tane mektup gelmiyor. Gazete tamamen Enformasyon ağırlığı taşıyor. Hukuk köşesi var. Bir arazi avukatı yazıyor. Doktor, veteriner, ziraat mühendisleri gazetenin yazarları ve danışmanları. Ama gazete gidiyor, bir tane "feedback"-geri dönüş -gelmiyor. O dönemlerde başlayan köy gazeteciliği konusu, beni "Köye Haber'e", Köye Haberle köy yolculuğuna itiyor.

Vardığımız ilk köyde, gazeteci olduğumuzu ve köy muhtarı ile görüşmek istediğimizi söylüyoruz. Muhtar ile ihtiyar heyeti, köy kahvesinde oturuyorlar. Televizyon açık , ama program TV'den değil, videoda "Rain Man" filmi izleniyor. Bizleri görünce toparlanılıyor ve televizyon kapatılıyor. Tekrar "gazeteciyiz" diyoruz, Köye Haber diyoruz. "Sizi ancak bu sahiplikten biz kurtarabiliriz" diyor gazetenin yöneticileri.

Köyün adı "Yukarı Söğütönu". Eskişehir'e 20 km. uzaklıkta. Nüfusu 1000 kişi. Köye günde 3 gazete giriyor: Fotospor, Bugün ve Türkiye... O gazeteleri ise, kahveci ve öğretmen aldırıyormuş. Daha sonra araştırdığımız yüz köyün yetmişine spor gazetesinin girdiğini öğrenmemiz ise, futbolun köylerdeki gücünü de bir kez daha sergiliyordu.

Köylüler "Köye Haber"e anlamsız gözlerle baktılar. Gözleri bakıyor, akılları ise, "Rain Man" inbüyülü dünyasında kalmış gibi, gazeteyi katlayıp masalarının üzerine koyuyorlardı.

Sonra, bir "Mehmet Amca" konuşmaya başladı: "Millet bizi oy zamanı hatırlıyor, seçim zamanı geliyorlar ve gidiyorlar. Bu sizinki de o hesap, bize gazete satarak para kazanmak istiyorsunuz" devamla "sizin bize vereceğiniz bir şey yok . Veteriner, Ziraat mühendisi falan laf, hiç kimse bir şey bilmiyor. Geçen yıl buraya bir adam geldi, doçentmiş. Aldım adamı bizim besi ahırına götürdüm. Orada danalar dizilmiş.Doçent bana bakıp "Bunlar ne kadar süt veriyorlar?" diye sormaz mı...Önce kafa dolduruyor zannetim,ama bu soruyu üç defa sorunca "Biz bu güne kadar hiç danadan süt almadık, siz bunu biliyorsanız öğretin de öğrenelim"dedim.

Kahkahalar yükselirken Köye Haber yöneticileri de "çankılı Erkan"ın bu sözleri ile hayretlere düşüyorlardı.

Çok laf döküldü, çok köy gezildi, ama sonuç yoktu. Köye Haber'de idealist kafalarla 6 ay sonra kapatıldı.

Karagöz, Muhtar Dayı ve Köye Haber...

Köylerin okuma oranı kaç? %90'na ulaşmış1980 den sonra. Peki gazeteler köylere ulaşıyor mu?

Ulaşmıyor. Gazetelerin dağıtım problemi var. Genelde gazeteler, köy otobüsleri sayesinde giriyor köylere...şöförün ve öğretmenin isteği ile giriyor.

Gazetelerin köy sayfaları var mı?

Yok. Zaten, taşra olarak adlandırılan ve imkansızlıklarla çıkan mahal-li gazeteleri okumaya çalışan vatandaşlar, İstanbul'un polis, adliye haberleri-niokumak zorunda bırakılıyor.

Evet, köy nüfusunun %36 (D.İ.E) ne göre köye yönelik yayınlarda büyük ihtiyacı olduğu ve kalkınma hamleleri içerisinde bir köyde, bir matbaa kurularak, köylere kendi gazetelerinin sunulması ihtiyaç olmuştur.